

Hæc porta sublata est anno 1728, dum novum Cancellariæ, ut vocant, Imperialis Palatium confurgeret; ornant hoc quatuor Herculis labores molis immanis, opus LAURENTII MATIELLI: continuandi, si novam aula reliqua formam induerit. Antæus, Bufiris, leo Lybicus, & Minotaurus, Herculea manu subacti, cæteros præstolantur.

C A P U T XVIII.

De Turribus Viennensibus,munitioni urbis servientibus.

Pluribus olim turribus urbs nostra cincta fuit: mihi de notioribus duntaxat agere visum, aut quarum vestigia nostra etiam ætate supererant.

Vastæ molis turris, quam Scotensi portæ impositam meminimus, nostro ævo diruta est.

Consimilibus duabus turribus & Stubensem & Carinthiacam portam defensam fuisse ex Hirsfogliana urbis nostræ ichnographia cernitur, quas proin non nisi post annum 1547. dirutas oportuit.

Ex schemate eodem, quin solo oculorum intuitu patet, antiqui operis turrim, sed grandem stetisse a
tergo

tergo conservatorii Civici: per portam antiquam Fibri, aream interiorem subeuntibus, quasi ante oculos est.

Turris alia alta & robusta stetit ad latus finistrum propugnaculi a Fibro dicti, e regione villæ Laurentianarum Virginum, & a bufonibus nomen habuit. Anno 1732. destructa est, & in ejus locum Danubium versus domus privata, urbem versus conservatorium halecum surrexit. Hæc Turris antiqua in Typo Hirsfogliano conspicitur.

Celsam aliam, veteremque turrim, subter quam latus transitus patet, videre est ea urbis regione, quam vernacula lingua angulum a porcis vocitant. Hanc in turrim, quæ FACHTHURN, velut Pharus in Danubio navigantibus appellatur, WENCESLAUM inertem, Imperatorem & Bohemiæ Regem, a fratre suo SIGISMUNDO Hungariæ Rege, mense Junio anni 1394. die S. MARCELLINO sacra ad custodiam missum ajunt, ex qua is ope piscatoris sericea zona delapsus, festa S. MARTINI luce una cum liberatore suo Pragam feliciter tenuerit. Historia hæc, aut verius fabula DUBRAVII est & HAGECII, ex quibus alii sumpserunt. Melius rem, ut gesta est, narrat Appendix ad Chronicon HAGENI apud HIERON. PEZIUM T. I. pag. 1165. Sic autem habet:

Do rueffen die Herrn und Landleuth seinen Bruder Sigmund von Ungern. Der kham gen Prag, und mag kein end an den Wenzla nicht haben. Do vieng Er Ihn, Notit. Vindob. Cc und

und sein Vetter Procopium, und führt sie gen Schaumberg (Arx prope Efferdingam) das der Graff von Cili, und Margraff Albrecht - - und furen alle gen Wienn an Sant Larenzen abend.

Anno 1402. der Sigmund empfalich sein Bruder Wenzla Herzogen Albrechten, und Wilbalmen, dy betten sein Vast ain halb Jahr in der Burgk ze Wienn. Darnach lassen sie ihn lusum, lege: herumreithen in dy Statt, und auf das Veld, und sollen all Tag end zwischen den Brüdern machen, und teten des nicht.

Ob hanc WENCESLAO indultam libertatem graviter ALBERTO & WILHELMO succensuit SIGISMUNDUS, arciusque custodiendum mandavit. Unde sequitur:

Do gab Herzog Wilbalm dem Kunig ain Haufs an Kienmarkbt, da het er sein Beheim inn, und spazirt all Tag zu Ihn; also war Er zu Wienn ain Jahr. Do brach Er durch ein Boden in ein Marstall, und raitt selb fünster gen Stadlau, und kham bin gen Vesperzeit. Do Er überfur, da wart sein Herr Hans von Liechtenstain mit 50. Schützen, und führt Ihn gen Niklspurg, und schikt Ihn haim gen Prag. Breve Chronicon coævi Scriptoris, in Tabulario ad S. DOROTHEAM, per latrinam WENCESLAUM 1403. evasisse scribit, quod facile cum priori componitur. Adnotare hic libet, domum hanc, ex qua WENCESLAUS elapsus est, ob ejus in illa, tanquam Regia sua, commorationem,

Pra-

Pragensem dictam esse: Ita testatur nota ad c. 23. DUBRAVII apud FREHERUM, & HIRSGLOGL in sua VIENNENSIS urbis Ichnographia. Hodie ab officio salis, vulgo SALZAMBT, nomen fert, atque adhucdum duabus turribus instructa fuisse videtur.

Ut ad turres urbis redeamus, ultimo memoratam consequitur turris rubra, celsitudine autem sua, aut firmitate hactenus relatas non adæquat. A MAXIMILIANO I. Imp. vel primitus educatam, vel reparatam docet Epigraphe Anni 1511. Picturam reliquam cum adjectis versibus ætas propediem delebit; æquum igitur eam hic saltem aliquo modo ab interitu vindicari.

Inter duos Telamones, qui vexillis suis, alter insigne Provinciæ fasciam albam, alter urbis Crucem albam in rubro campo ostentant, videntur scuta Imperii, Austriæ, Burgundiæ, scutum Civitatis cum aquila duplici, & alterum cum Cruce alba. Hæc inter sinuatis veluti schedis inscripti leguntur versus sequentes:

Quam felix urbs est, quæ pacis tempore bellum

Ante oculos ponit, & sua quæque notat.

In cassum vigilat, qui custodire putabit

Urbem armis, si non arma Dei affuerint.

Sed Deus & virtus tutantur MAXMILIANI

Cæsaris hæc urbis moenia cum populo.

Inter turrim rubram, & portam novam, a sinistris juxta aulam Gammingensem eminent turre alia, nunc lamina tecta, quam in primæ urbis præsidium positam inde conjicitur, quod aptis ad emittenda tela, aliave defensionis instrumenta, foraminibus instructa sit.

E regione portæ novæ in inferiori Passaviensi aula spectatur turris celsæ, & antiquæ molis. Insignia, quæ gerebat ab Hungaris, sub MATHIA Rege VIENNAM ex insula oppugnantibus, deleta opinatur doctissimus SCHWANDNERUS.

Armamentarium navale inferius ad initium canalise e regione S. ROCHI antiquissimæ, & firmissimæ turris vestigia ostentat. Nunc turri illi contigua domus infistit; portæ autem ingentis, qua transitus patebat, spatium Officina ferraria occupat: ego existimo novam hic Werdanam portam fuisse.

Haud procul ab interiori latere sinistro propugnaculi de exilio nuncupati, in mœniis alia turris solidi operis, & ævi cernitur, quæ Judæorum turris audit. Hanc & priorem a Romanis structam opinatur FUHRMANNUS; sed obstant, quæ suo loco retuli: & in comperto est, quantam in solidissimis substructionibus edax rerum tempus, & oppugnatio gemina atterere possit. Atque inde factum; ut turres hæ attritis, qui extabant lapidibus, remotissimam ætatem mentiantur. Exempla paucis ab

hinc

hinc annis dabant propugnaculum aulæ interius, & superius Patrum Prædicatorum.

Aula vetus ab OTTOCARO cœpta, & ab ALBERTO I. perfecta, quatuor turribus totidemque fossis munita fuit. Fossæ hodieque existunt: turres sublatae omnes. Quæ juxta facellum aulicum steterat, diruta est Anno 1699, postquam 16. Julii ab incendio aulam servasset, ipsa vero periisset; locus subinde aulicorum habitationi aptatus est.

Altera, quæ portæ Palatii contigua fuerat, cum anno 1753. mense Aprili dejiceretur, extinctum una est monumentum, quod LEOPOLDUS Imp. anno 1670. in ejus tecto constitui jusserat: Cervus nimirum fugiens, canis fugientem persequens, ac venator trajiciens. Mne-mosynon posteris: eo olim loco non aulam, sed syl-vam fuisse. Tale monumentum itidem habet forum STOCK IM EISEN dictum: truncum nempe arboris ferreo circulo inclusum; ceu reliquias sylvæ ibi antiquitus sitæ.

Turris aulæ tertia, scholæ equestri, quæ æstate duntaxat usui est, vicina dejecta fuit 1756. mense Majo, eo quod subjectis conclavibus pondere suo ruinam minaretur; quæ item causa fuit ejus, quam priore loco memoravimus, dejiciendæ.

Quartæ turris, cui versus Cancellariam Imperialem statio fuit, nullis in chartis topographicis expressa deli-

neatio invenitur: prominentes tamen, sicut in cæteris aulae angulis, ita in hoc quoque extra reliquum aedificium muri, eam exstitisse demonstrant.

Turrim denique antiquam, quæ portæ incumbibat a sagittarum artificibus nomen gerenti, ad laxandum viæ spatium Anno 1732. 14. Julii solo æquare placuit.

C A P U T XIX.

De Studio VIENNENSI.

Haud dubium est, VIENNÆ inde ab origine sua ludum aliquem literarium fuisse; quando vix ullus tam ignobilis pagus, qui ejusmodi juventutis suæ Præceptorem non alat.

Marchionum tamen, ac subinde Ducum cura ita liberales disciplinæ auctæ sunt, ut ipsi earum sibi Præfectum nominandum reservarent; ita testatur ALBERTUS I. in literis datis 1296.

Princeps Schola ad S. STEPHANI eo loco, quem hodie sacrorum Curionum domicilium ex parte occupat, patuit, ac etiamnum perdurat, sub ejus cura, cui Rectoris Scholæ ad S. STEPHANUM nomen est.

Scho-